

Rob Goudriaan geeft het stokje over aan Gerda Voois-de Wilde

‘Redacties liepen voorop in Zuidwest’

‘De redacties van de wijkbladen waren de voorlopers bij de eenwording van Den Haag-Zuidwest.’ Rob Goudriaan, die dit jaar afscheid neemt als coördinator van Samenklank, is nog altijd trots op de rol die dit blad speelde toen de wijkgemeenten Abdijkerk, Shalomkerk, Bosbeskapel, Ontmoetingskerk, Bethelkerk en Thomaskerk intensief met elkaar gingen samenwerken. ‘De sluiting van drie van de kerken gaf veel onvrede en verdriet, maar wij zagen als redacties het belang in van vooruitkijken.’

Gerda Voois-de Wilde en Rob Goudriaan bekijken samen het januarinumnummer van Samenklank. Momenteel draagt Rob zijn werkzaamheden geleidelijk over aan Gerda.

Rob Goudriaan (44) was bijna dertien jaar redactielid, eerst van Lopend Vuurtje, het wijkblad van de Bosbeskapel, en later van Samenklank. Dit jaar draagt hij zijn werkzaamheden over aan Gerda Voois-de Wilde. Het was wijlen dominee Jan Eikelboom die Rob Goudriaan destijds strikte om actief te worden in de kerk. ‘Mijn vrouw en ik hebben belijdenis gedaan in de Bosbeskapel en Jan vroeg aan elke belijdeniscatechisant wat hij of zij van plan was om zelf bij te dragen aan de kerk. Hij vroeg het vriendelijk, maar er zat wel de gedachte achter dat je het na de belijdenis niet bij woorden moest laten’, zegt Rob met een glimlach.

Wisseling

Zijn keuze viel op de redactie van Lopend Vuurtje. ‘Er was daar een wisseling van de wacht gaande, dus dat kwam mooi uit.’ De redactie van het blad bestond destijds uit Hans van Spanning, Ida Terluin, Jan de Vries en Karel van Loon. Die namen afscheid en maakten plaats voor Rob, Michiel van Butselaar, Anja Schrover en Irna van der Wekke.

In het dagelijks leven is Rob consultant in de energiebranche. Hij houdt van organiseren en dan bij voorkeur bij kortlopende projecten. ‘Een schrijver ben ik niet, dus mijn rol in de redactie was vooral coördineren en plannen. Daarom was ik ook enthousiast toen we elf jaar geleden van vier wijkbladen overgingen naar een nieuw gezamenlijk kerkblad.’

Samenklank verscheen voor het eerst in juli 2013. Naast Rob, Michiel en Irna kwamen Pieter Wignand (Abdijkerk) en Rinus van Delft (Shalomkerk) in de redactie. In de loop der jaren is de samenstelling en verspreiding van Samenklank een geoliede machine geworden en Rob Goudriaan draagt het stokje dan ook met een gerust hart over. Van het samenstellen tot en met de bezorging door een legertje vrijwilligers verloopt het proces soepel.

Reserve slinkt

Op financieel gebied moet Samenklank de eigen broek ophouden. Rob: ‘Dat was een van de moeilijkste kanten aan dit werk. We hadden een redelijke reserve opgebouwd, maar die begint toch te slinken. Verhogen van de contributie is altijd een lastige hobbel, maar ik vrees dat we daar niet aan ontkomen. Daarnaast zou het opnemen van advertenties soelaas kunnen bieden, maar dat vergt ook weer inspanningen van de redactie.’ De oplage van het blad is de afgelopen jaren flink gedaald door de vermindering van het ledental. Rob: ‘We begonnen in 2013 met ongeveer 3000 bladen, nu zijn het er ruim minder dan 1000.’

‘Aan digitalisering hebben we nog weinig gedaan. Een deel van de artikelen wordt wel doorgeplaatst op de website, maar we zijn als redactie niet actief op social media. Terwijl dat

toch de toekomst is. In de komende jaren zal ook op dat vlak het een en ander moeten worden ondernomen.'

Genoeg werk aan de winkel voor Gerda Voois. Zij is lid van de wijkgemeente Abdijkerk, maar heeft een flink deel van haar leven in het Westland gewoond. 'Ik ben geboren en getogen in Monster. Na de mulo en het behalen van een typediploma heb ik vijf jaar op het toenmalige gemeentehuis van Monster gewerkt. Mijn eerste man had een tuinderij op de plek waar nu een woonwijk staat, vlak bij Ter Heijde. We kregen samen twee zonen. In drukke tijden sprong ik bij op de tuinderij. Door een toeval kwam ik later toch weer op het gemeentehuis te werken, eerst tijdelijk, later in een vaste baan.' Gerda vervulde er allerlei functies en werd uiteindelijk secretaresse van het college van Burgemeester en Wethouders tot aan haar vervroegde pensioen. In 2004 werd de gemeente Monster opgeheven om onderdeel te worden van de gemeente Westland.

Abdijkerk

Gerda's ouders waren hervormd, maar ze brak met de kerk toen de gemeente door een predikant van de Veluwe in haar beleving in te conservatief vaarwater belandde. 'Af en toe ging ik nog weleens naar een avonddienst in Ter Heijde, maar echt betrokken was ik niet.' Dat veranderde pas twee jaar geleden. 'Na de echtscheiding van mijn eerste man trok ik in Loosduinen bij mijn tweede man in. Dat was in 2000. Twee jaar geleden is hij overleden en begraven bij de Abdijkerk. Toen ik later zijn graf bezocht, zag ik dat er geregeld koffiedrinken was in de kerk. Dat trok me wel en van het een kwam het ander. Petra Oudshoorn en ds. Michiel Aten hebben me enthousiast gemaakt om weer geregeld de kerk te bezoeken.'

Redactioneel werk ligt Gerda goed. Twintig jaar coördineerde zij de totstandkoming van kunstboeken van een schilder. Ze legde contacten met auteurs, regelde illustraties en had veel overleg met de drukker. Precies de taken die ook rond Samenklank van belang zijn.

Vergaderen doet de redactie niet zoveel. Rob: 'We werken veel in Google Drive, zodat de uitwisseling van informatie en het invoeren van de kopij soepel verloopt. We maken een jaarplanning, zorgen dat alle kopijleveranciers weten wat er verwacht wordt en overleggen veel via de mail en appjes. Loek Alting en Jantine Wignand verzetten samen heel veel werk en met Christiaan Scheen, Hans Willems en anderen hebben we schrijvers in huis. De opmaak is in de vertrouwde handen van Frits van Gaans van FVG Drukwerk.' Omdat Samenklank samen met Kerk in Den Haag wordt verspreid is er een strakke tijdsplanning. Rob: 'In al die jaren heb ik maar twee keer meegemaakt dat er iets misging.'

Rob Goudriaan stort zich na zijn afscheid van Samenklank op een nieuwe uitdaging als vrijwilliger. In de Bloemenbuurt werkt hij als buurtambassadeur mee aan een autodeelproject met nu al twintig deelnemende gezinnen.

Hans Willems

Omzien naar de ander

Er wordt veel gesproken over omzien naar de ander in deze tijd. Je kunt aan mensen laten weten dat je aan hen denkt als ze ziek zijn of als ze het moeilijk hebben. Maar wat als je nu eens niemand hebt die naar je om kan kijken? In hoeverre zien we om naar de ander of sluiten we onze ogen ervoor? Het meeleven met elkaar kunnen we op verschillende manieren vormgeven.

De ander als Ander zien

Als de filosoof Emmanuel Levinas het over de Ander heeft in zijn filosofie, dan heeft hij het over de volstrekt Andere die anders is (Levinas, 2005, p. 9). Hij noemt het ook wel opzien naar 'het goede'. Die ander is ongrijpbaar en valt niet samen met mijn ik, maar blijft buiten mijzelf. Levinas legt hier de nadruk op door de Ander met een hoofdletter te schrijven. De ontmoeting met het gelaat van de ander krijgt een godsdienstige lading. God kun je volgens Levinas terugzien in het gelaat van de Ander als je ingaat op het appèl van de ander. Volgens Levinas (2005) kun je de ander als Ander zien:

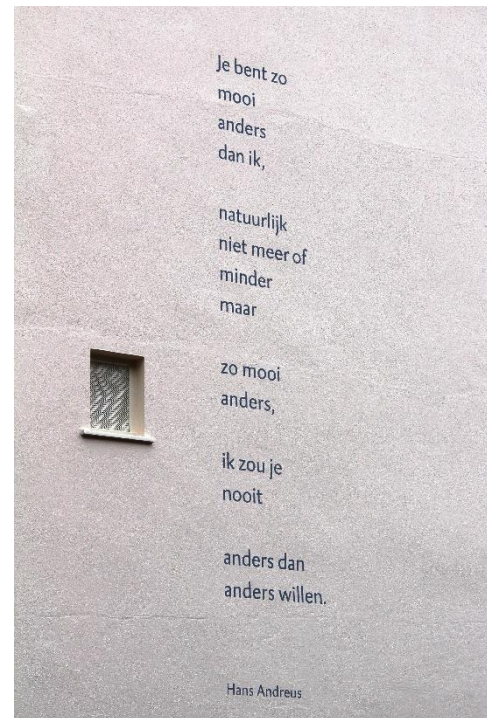
Niet door een denken dat op alles neerziet en gewoon maakt wat wonderlijk is. Een denken dat de andersheid van de ander (en – waarom eigenlijk niet? – van al het andere) respecteert, richt zich in de act van het denken tot degene aan wie het denkt omdat het erdoor is aangedaan. Zo'n denken kan alleen een toegewend, eerbiedigend, opziend en opzien-barend, bewonderend, luisterend, toegewijd en 'aan-dachtig' 'denken' zijn.

De wijze waarop Levinas naar de Ander kijkt vind ik mooi. Dat je het unieke in die Ander ziet en dat je zo naar ieder mens kunt kijken. De secularisatie gaat in rap tempo in onze huidige samenleving en de individualisering is toegenomen. Mensen richten hun leven steeds meer naar eigen inzicht en behoefte in en dat zien we ook terug in de nieuwe spiritualiteit. Eén van de kernelementen van de nieuwe spiritualiteit zijn zelfontplooiing en uniciteit. Van de nieuwe spiritualiteit kan gezegd worden, dat de mens primair gericht is op zelfverwerkelijking, maar wel in verbinding staat met mens, natuur en wereld.

Levinas had een totaal andere visie dan de levensvisie van de nieuwe spiritualiteit. Ik denk dat hij heel stevige kritiek zou hebben op deze levensvisie. Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde Levinas zijn filosofie steeds meer en werd hij ook kritischer naar het westerse denken. Zijn voornaamste kritiek betreft het gemis aan ruimte voor de Ander. Ik denk dat de filosofische gedachte van Levinas ons kan helpen in deze tijd, in onze samenleving en in de wereld. Veel mensen ervaren eenzaamheid of zijn alleen en leven geïsoleerd. Ze verlangen naar menselijk contact. In onze pluriforme samenleving met verschillende culturele en levensbeschouwelijke achtergronden kunnen we onze verschillen juist nu vruchtbaar maken. In het gelaat van de ander zien we de ander, zegt Levinas. Het appèl dat daarvan uitgaat maakt je verantwoordelijk. De andersheid van de ander doet een beroep op je verantwoordelijkheid. Ook als dat risico's met zich meebrengt. Die verantwoordelijkheid voor de ander kan bevrijdend werken.

Levinas in relatie tot de theologie

In mijn gedachten over Levinas in relatie tot de theologie moest ik denken aan het thema rechtvaardigheid. Rechtvaardigheid en gerechtigheid zijn nauw met elkaar verwant en vaak synoniem. In de Bijbel wordt het woord rechtvaardigheid gebruikt als vertaling voor het

Muurgedicht, Surinamestraat, Den Haag
Foto: Mariëlle Ernst

Hebreeuwse woord 'tsedaka'. Dit woord draagt de betekenis in zich van (verlangen naar) vrede en het helen van de verhoudingen tussen God en mensen.

In het begin van de Bijbel zien we het besef van gerechtigheid ontstaan in het, zoals Bonhoeffer het noemt, eerste theologische gesprek, tussen Eva en de slang (Bonhoeffer, 2017, p. 89). De slang verleidt de mens na te denken en te spreken over God en zich af te vragen of God eerlijk (rechtvaardig) handelt wanneer hij verbiedt van de boom midden in de hof te eten.

God sluit daarna een verbond met de mens en we zien dan dat gerechtigheid in het Oude Testament uitgedrukt wordt in wat 'God doet als uitvloeisel van de verbondshouding die Hij met Israël heeft aangegaan' (Berkhof, 2013, p. 130). De gerechtigheid wordt geopenbaard in het aangaan van het verbond met het volk Israël en in de woorden die God geeft, waaronder de tien geboden, de wet.

In het Nieuwe Testament zien we dat Paulus, als schrijver van diverse brieven, hier de aandacht opnieuw op vestigt. God is volgens Paulus in Jezus Christus een nieuw verbond aangegaan met de schuldige mens. De mens heeft genade nodig om rechtvaardig te worden. Door het geloof in de dood en opstanding van Jezus Christus kan de mens rechtvaardig worden (Romeinen 3). Paulus geeft daarbij aan dat dit verbond in Jezus Christus verder reikt dan het volk Israël en beschikbaar is voor alle mensen. Daarnaast roept Paulus ook op om gerechtigheid te doen. Het leven van Jezus wordt daarbij als voorbeeld gesteld. Hij komt op voor armen, verdrukten, weduwen en wezen. In die zin heeft gerechtigheid te maken met eerlijkheid en gelijkheid. We zijn in God als mensen gelijk en van daaruit handelend is de mens geroepen tot het gelijk behandelen van eenieder en het eerlijk verdelen van gaven en bezit.

Levinas stelt in zijn filosofie de Ander centraal. 'Hij zegt dat goed geordende rechtvaardigheid bij de Ander begint' (Levinas, 2005, p. 160). De ander dient zich aan op een onverwacht moment. De filosofie van Levinas zien we bijvoorbeeld in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Lucas 10: 25-37). De Samaritaan wordt op zijn reis geraakt door die ene mens langs de weg die in nood verkeert. Hij voelt zich verantwoordelijk voor zijn medemens en doet de ander recht. De Ander komt zo tot zijn recht.

Sandra den Hollander

Licht delen is verbinding maken

Wij spreken af in een ruimte van het Woonzorgpark Loosduinen. Omdat wij geen sleutel van de kerk hebben een goed alternatief om over LichtDelen, een van de zes pioniersplekken van de Protestantse Kerk Den Haag (PKDH), te praten. Rosalie Prinsen begon per 1 december 2023 als nieuwe pionier bij LichtDelen voor twaalf uur per week. Op 19 november is ze voorgesteld aan de Abdijkerkgangers en kreeg zij van ds. Van Wijngaarden een zegen voor haar werk.

De PKDH wil graag present zijn in de stad en nieuwe initiatieven ontwikkelen op het gebied van eigentijds geloven. Op de website van LichtDelen staat: 'LichtDelen wil een netwerk zijn van mensen die samen (blijven) ontdekken wat geloven vandaag de dag betekent. Dat doen wij met en voor bewoners van de wijk Loosduinen, die elkaar waar nodig ondersteunen in het dagelijks leven.' En ook: 'We creëren een plek waar ruimte is om te ontmoeten. Geïnspireerd door een diversiteit aan bewoners. Waar men verbondenheid met anderen ervaart en jong en oud met én van elkaar leert.'

Begin en vervolg

Rosalie vertelt dat LichtDelen ruim vijf jaar geleden is gestart vanuit deze visie. Louise den Hoed, de vorige pionier, heeft samen met een pioniersteam verschillende activiteiten opgezet, zoals Kliederkerk, Bijbelkeuken, koffieochtenden, een kinderactiviteit op woensdagmiddag en het uitdelen van deelpakketten met verzorgingsproducten. Met het vertrek van Louise zijn veel taken verdeeld onder de andere pioniersteamleden waardoor Kliederkerk, Bijbelkeuken en de deelpakketten konden worden voortgezet. De koffieochtenden en de kinderactiviteit op woensdagmiddag zijn gestopt. Ook taken rondom netwerken met ouders, scholen, sociale instanties etc. konden lastig worden overgedragen.

'Hierin zie ik voor mij een mooie taak', zegt Rosalie. Ze hoopt de taken van Louise over te nemen en zelf ook na te denken over nieuwe ideeën. Rosalie heeft eerst pabo gedaan en voor de klas gestaan. Het werken als leerkracht heeft haar doen besluiten om hbo Theologie te gaan studeren op de Christelijke Hogeschool in Ede. Naast de luchtigheid op school is er ook behoefte aan diepgang en antwoorden op geloofs- en zingevingsvragen. Rosalie vindt deze combinatie spannend. Ze vindt het een uitdaging om over geloofsvragen in gesprek te gaan en denkt dat er veel behoefte is aan verbinding in een tijd van individualisme.

Relatie met de kerk

Rosalie realiseert zich dat bestaande kerkgemeenschappen mogelijk wat terughoudend zijn als het gaat om het pionierswerk. Ze ziet toch wel mogelijkheden van verbinding. Waarom zou je niet van elkaar leren en elkaars werk stimuleren? We maken toch allemaal deel uit van die ene kerk? De pioniersplekken zijn verbonden met een bestaande gemeenschap. Ze krijgen mensen en middelen om andere wegen in te slaan als het gaat om kerk-zijn en kunnen het geloof zo delen via nieuwe vormen. Het gaat niet om concurreren, maar om aanvullen.

Hoe ziet de kerk er over twintig jaar uit? Rosalie glimlacht een beetje. 'Ik geloof dat de kerk over twintig jaar nog steeds actueel is; mensen blijven denk ik ten diepste altijd op zoek naar God en naar gemeenschap, al is het in een andere vorm. De kerk is voor mij geen gebouw van stenen en muren. Er is uiteindelijk maar één kerk: alle gelovigen samen. Door het geloof zijn zij een deel van het wereldwijde Lichaam van Christus.' Kerk als 'Hotel de Hoop' is voor Rosalie een mooi toekomstbeeld, gebaseerd op een lied van Matthijn Buwalda. De kerk is er voor iedereen.

*Welkom in Hotel De Hoop
Voor vermoeiden en belasten
We zijn een bonte verzameling van vreemden
Maar onze waard kent al zijn gasten*

*Dit is de omgekeerde wereld
Hier heb je niets aan geld en goed
Hier staat een tafel van gelijkheid
Je bent hier meer dan wat je doet*

Christiaan Scheen